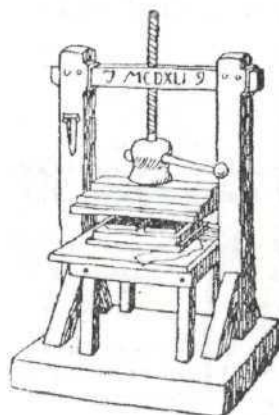

Uniwersytet Łódzki
Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich
NAUKA-DYDAKTYKA-PRAKTYKA

JAN MUSZKOWSKI
ŻYCIE KSIĄŻKI

EDYCJA KRYTYCZNA
NA PODSTAWIE WYDANIA Z 1951 R.

W opracowaniu
Grzegorza Czapnika i Zbigniewa Gruszki
ze wstępem Hanny Tadeusiewicz

Uniwersytet
ŁÓDZKI

ŁÓDŹ – WARSZAWA 2015

SPIS RZECZY

WSTĘP / <i>Hanna Tadeusiewicz</i>	XIII
KONCEPCJA WYDAWNICZA KRYTYCZNEJ EDYCJI DRUGIEGO WYDANIA ŻYCIA KSIĄŻKI / <i>Zbigniew Gruszką, Grzegorz Czapnik</i>	XVII
Okoliczności powstania publikacji xvii	
<i>Życie książki</i> w świetle dokumentów Urzędu Kontroli Prasy, Publikacji i Widowisk xxxii	
Analiza fragmentów podlegających ingerencji cenzury xxxviii	
Znaczenie i aktualność podręcznika wobec zmieniającej się rzeczywistości xli	
Nota edytorska xlvii	
Literatura liii	
Podziękowania liv	
PRZEDMOWA DO DRUGIEGO WYDANIA / <i>Jan Muszkowski</i>	1-5

CZĘŚĆ PIERWSZA DROGI ROZWOJU KSIĄŻKI

I. POCZĄTKI PISMA	9-29
Mowa, gestykulacja, mimika 9. Karby 10. Wici 11. Pisma obrazkowe – rebusy 12. Pismo umowne 14. Pismo egipskie 14. Pismo klinowe 15. Pismo chińskie 16. Pismo japońskie 17. Pisma semickie 18. Pismo fenickie 18. Alfabet grecki 19. Pismo rzymskie 20. Runy 20. Ogham 21. Pismo Gotów Zachodnich 21. Pismo staro-cerkiewno-słowiańskie 22. Pisma słowiańskie 22. Pismo polskie 23. Warunki powstawania pism 24. Pismo a język 24. Latynizacja alfabetów 25. Tworzenie pism nowych w ZSRR 25. Zagadnienie znaku 27. Zakończenie 27.	

II. MATERIAŁ I FORMA ZEWNĘTRZNA RĘKOPISÓW	31–56
Rękopis 31. Muzeum, archiwum, biblioteka 32. Papirus 32. Zwój 34. Papirologia 34. Pergamin i pergameniści 35. Palimpsest 37. Kodeks 37. Inne materiały, pisarskie 39. Papier: wynalezienie 40; dzieje pierwotne 40; wyrób 42; znaki wodne 43; papiernie polskie 44; produkcja nowoczesna 46; gatunki papieru 48; normalizacja 49; przeliczanie 52. Narzędzia pisarskie 52. Ciecze pisarskie 54. Problematyka papieru 55.	
III. RĘKOPIS BIBLIOTECZNY	57–81
Starożytność 57. Biblioteka Aleksandryjska 59. Rzym 60. Średniowiecze 61. Polska 63. Handel rękopisami 66. Oryginał, autograf, odpis 69. Rękopis jako źródło 70. Warunki powstawania rękopisów 70. Nauki pomocnicze historii i historii literatury 73. Opracowanie rękopisu 77. Instrukcje 79. Problematyka książki rękopiśmiennej 80.	
IV. POCZĄTKI DRUKARSTWA	83–117
Schyłek średniowiecza 83. Problematyka książki drukowanej 84. Drukowanie stemplem 85. Drzeworyt Dalekiego Wschodu 85. Druki ksylograficzne 86. Kartownicy krakowscy 88. Druki wczesnoholenderskie i Coster 89. Gutenberg 90. Organizacje cechowe 93. Powstanie fabryki 95. Rozwój drukarstwa w XV w. 96. Inkunabuły i inkunabulistyka 96. Inwentarze i katalogi inkunabułów 98. Prace polskie współczesne i dawniejsze 100. Program badań Kazimierza Piekarskiego 100. Drukarnie polskie XV i XVI w. 105. Początki drukarstwa w Rosji 113, w Czechach, w Słowiańszczyźnie Poł. Na Węgrzech, w Rumunii 115. Drukarnie prywatne w Polsce 116.	
V. KSIĄŻKA DRUKOWANA XVI–XIX WIEKU	119–150
Aldus Manutius i Włochy 119. Niemcy 123. Mikołaj Jenson i Francja 124. Szwajcaria 126. Hiszpania i Stanisław Polak 126. William Caxton i Anglia 127. Niderlandy 128. Gdańsk 130. Okres zastoju i upadku 130. Niemcy XVII w. 130. Drukarnie wiedeńskie i jego związki z Polską 131. Francja XVII i XVIII w.: P. S. Fournier i standaryzacja materiału drukarskiego; rodzina Didot 132. J. Baskerville i książka elitarna 134. Włochy i G. Bodoni 135. Niemcy: T. Breitkopf, Unger, Göschen, Cotta 136. W. Morris i Kelmscott Press 137. Drukarnie cyryliczne i rosyjskie XVII–XIX w.: grażdanka; drukarnie państwowe i prywatne; M. Nowikow; epoka Puszkina 138. Związek Radziecki 141. Drukarnie polskie XVII w. 141. Warunki cenzuralne XV–XVII w. 142. Literatura mieszczańska 144. Odrodzenie książki w drugiej połowie XVIII w. 146. Okres niewoli 147.	

VI. KSIĄŻKA WSPÓŁCZESNA 151–184

Pierwotna technika drukarska 151. Zmechanizowana prasa drukarska, jej wynalezienie i typy 154. Zmechanizowanie czynności składania 156. Rodzaje druku 158. Odrodzenie grafiki oryginalnej 159. Piękno książki a jej umasowienie 159. Nuty, mapy, ryciny, druki w znaczeniu ścisłym 162. Druki ulotne i broszury 168. Typy książek 169. Dokumenty życia społecznego 169. Druki zbędne 170. Klasyfikacja wydawnictw ciągłych 170. Zasady klasyfikacji książek 172. Architektura książki 172: tekst 174; przypisy 175; przedmowa 176; motto 177; spis rzeczy 177; skorowidze 178; tytułatura 178; kolejność wydania 178; adres wydawniczy i metryka książki 180; okładka 181; obwoluta i wkładki 181; oprawa 182.

CZĘŚĆ DRUGA

PRODUKCJA I OBIEG KSIĄŻKI

VII. AUTOR I NAKŁADCA RYS HISTORYCZNY 187–226

Produkcja, pośrednictwo, konsumpcja 187. Pojęcie autorstwa 188: autorstwo w znaczeniu ścisłym 188; edytor 189; autorstwo zbiorowe 189; autorstwo rozszerzone 189; autorstwo ukryte i nieznane 191. Pojęcie autorstwa w periodykach 191. Ruch korespondentów robotniczo-chłopskich 193. Prawo autorskie i jego dzieje 193. Konwencja Berneńska 195. Copyright 196. Prawo autorskie w Polsce 197. Warunki ekonomiczne pracy pisarskiej w Polsce do drugiej wojny światowej 198. Nakład własny i nakład prywatny 201. Nakładca zawodowy i jego szkolenie 202. Działalność wydawnicza w Polsce po wojnie 206. Produkcja i obieg książki w ZSRR 207. Czynności zawodowe nakładcy 209. Ogólny plan wydawniczy 210. Komitet Upowszechnienia Książki 211. Centralna Komisja Wydawnicza 212., Honoraria autorskie w Polsce Ludowej 213. Kompozycja książki 214. Kalkulacja nakładcy 215. Propaganda i reklama 216. Święto Oświaty w Polsce 222. Powojenna statystyka produkcji wydawniczej w Polsce 224. Centralny Urząd Wydawnictw, Przemysłu Graficznego i Księgarstwa 226.

VIII. KSIĘGARSTWO 227–253

Definicja i charakterystyka 227. Stan badań księgarstwa w Polsce 228. Szkolenie zawodowe księgarzy: za granicą 233, w Polsce 234. Literatura podręcznikowa 238. Szkic historii księgarstwa polskiego XIX–XX w. 238: do pierwszej wojny światowej 238; w okresie międzywojennym 244; po drugiej wojnie światowej 248. Księgarstwo spółdzielcze 248. Dom Książki 249, Plan badań naukowych księgarstwa 251.

IX. KSIĄŻKA W BIBLIOTECIE 255–306

Czynności biblioteczne 256. Typy bibliotek: uniwersalne – narodowe lub centralne państwowe 256; naukowe – uniwersalne i specjalne 257; szkolne 260; powszechne 261. Polityka biblioteczna 263. Organizacja bibliotek w ZSRR 265. Naczelna Dyrekcja Bibliotek 265, Sieć biblioteczna: jej dzieje w okresie międzywojennym 267, realizacja w Polsce Ludowej 269. Gromadzenie zbiorów 273: egzemplarz biblioteczny (obowiązkowy) 275; zakupy 276; dary i wymiana 277. Budownictwo biblioteczne i rozmieszczenie zbiorów 278. Opracowywanie zbiorów 281: inwentarze i katalogi 281; główny katalog alfabetyczny 283; katalog działowy 284; system dziesiętny 285; katalog przedmiotowy 287; katalogi centralne 288. Uprzysiężenie zbiorów 289: korzystanie na miejscu i wypożyczanie 289; wypożyczanie międzybiblioteczne krajowe i zagraniczne 290. Praca bibliotekarza i jego stanowisko w społeczeństwie 291. Szkolenie bibliotekarzy za granicą 292; postępująca demokratyzacja służby bibliotecznej 295; szkolenie bibliotekarzy oświatowych i naukowych 298; najnowsze prądy 299; ZSRR 294; w Polsce 301. Organizacje zawodowe międzynarodowe i polskie 303.

X. SŁUŻBA INFORMACYJNA 307–339

Bibliografia 308. Rejestracja bibliograficzna 308. Bibliografie narodowe lub państwowe 310, retrospektywne i periodyczne 311, kompletne i selektywne 312, zalecające 313. Bibliografia czasopism: wykazy czasopism 316, zestawienia treści poszczególnych czasopism 316, bibliografie zawartości czasopism 316. Bibliografie specjalne 317. Opis bibliograficzny 318. Układ bibliografii 318. Bibliografia bibliografii 319. Pojęcie i rozwój bibliografii oraz nauki o książce 319. Państwowy Instytut Książki 326. Bibliografia bibliografii w Polsce i za granicą 328. Organizacja bibliografii w ZSRR 332., *Informatory i przewodniki biblioteczne* 333. *Ruch dokumentacyjny współczesny* 334. Główny Instytut Dokumentacji Naukowo-Technicznej 337.

CZĘŚĆ TRZECIA

UŻYTKOWANIE KSIĄŻKI

XI. KONSUMPCJA KSIĄŻKI 343–361

Spożycie a zużycie książki 343. Dzieło i egzemplarz 344. Drogi książki 346. Typy nabywców książek 348. Bibliofile i bibliofilstwo 349. Antykwariusze i antykwariat 352. Organizacje bibliofilskie 354. Nabywca jednostkowy i zbiorowy 355. Zbyt książek 357. Statystyka produkcji i spożycia 358.

XII. KSIĄŻKA W AKCJI OŚWIATOWEJ 363–392

Oświata pozaszkolna w ZSRR 363. Podsekcja Popularyzacji wiedzy Kongresu Nauki Polskiej 366. Typy, środki i tereny działania oświatowego 367. Rola książki w szkole i poza szkołą 374. Podręcznik i lektura pozaszkolna 376. Biblioteka szkolna a biblioteka powszechna 378. Czytelnictwo książek i gazet 381. Czytelnicy aktywni i potencjalni 384. Rada Książki 385. Towarzystwo Wiedzy Powszechnej 387. Książki żywe i martwe 388. Dobór książek w bibliotece powszechnej 389.

XIII. BADANIE CZYTELNICTWA 393–409

Nowy czytelnik w Polsce 393. Dawne organizacje oświatowe 393. Literatura popularna 394. Jednostronność w działalności wydawniczej 396. Nadprodukcja czy brak książek? 398. Badania czytelnictwa i jego metody 399; bibliotekarz jako badacz 400; testy, ankiety, statystyka 402; M. Rubakin 403; W. Hofmann 403. Szkoła warszawska 404. Biuro Badania Czytelnictwa przy Spółdz[ielni] „Czytelnik” 404. Ocena tych prac 405. Ankieta czytelnicza na przestrzeni wieków 408.

ZAMKNIĘCIE 411

PRZYPISY 413

SPIS ILUSTRACJI W TEKŚCIE 441

SPIS TABLIC 447

SKOROWIDZ 449